

Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини
Історичний факультет
Кафедра соціальних і правових дисциплін

“ЗАТВЕРДЖУЮ”
Завідувач кафедри
проф. Шачковська Л.С.
“30” серпня 2021 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

_____ ВВ 1.01 Сімейне право України _____
(шифр і назва навчальної дисципліни)
Галузь знань _____ 08 Право _____
(шифр і назва галузі знань)
Спеціальність _____ 081 Право _____
(шифр і назва спеціальності)
Освітня програма _____ Право _____
(назва освітньої програми)

Робоча програма Сімейне право України для здобувачів вищої освіти спеціальності Право

Розробники: Пархета В.І., викладач кафедри соціальних і правових дисциплін

Робочу програму схвалено на засіданні кафедри соціальних і правових дисциплін
Протокол № 1 від «30» серпня 2021 року

Завідувач кафедри соціальних і правових дисциплін

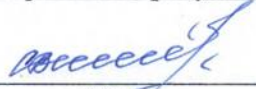

_____ (підпис)

проф. Шачковська Л.С.
(прізвище та ініціали)

Робочу програму розглянуто та затверджено на засіданні науково-методичної комісії Історичного факультету

Протокол № 1 від «30» серпня 2021 року

Голова науково-методичної комісії Історичного факультету

_____ (підпис)

Священко З.В.
(прізвище та ініціали)

Пролонговано:

на 20__/20__ н. р. _____ (підпис) (_____) «__» ____ 20__ р., протокол № __

на 20__/20__ н. р. _____ (підпис) (_____) «__» ____ 20__ р., протокол № __

на 20__/20__ н. р. _____ (підпис) (_____) «__» ____ 20__ р., протокол № __

на 20__/20__ н. р. _____ (підпис) (_____) «__» ____ 20__ р., протокол № __

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Характеристика дисципліни за формами навчання	
	денна	заочна
Вид дисципліни (обов'язкова чи вибіркова)	вибіркова	вибіркова
Мова викладання, навчання та оцінювання	українська	українська
Загальний обсяг у кредитах ЄКТС / годинах	5 кредитів/150 год.	5 кредитів/150 год.
Курс	2	2
Семестр	3	3
Кількість змістових модулів із розподілом:	2	2
Обсяг кредитів	5	5
Обсяг годин, у тому числі:	150	150
Аудиторні:	44	10
Лекційні	24	6
Семінарські / Практичні	20	4
Лабораторні	-	-
Самостійна робота	106	140
Індивідуальні завдання	-	-
Форма семестрового контролю	екзамен	екзамен

2. Мета й завдання навчальної дисципліни

Метою викладання навчальної дисципліни «Сімейне право України» є засвоєння здобувачами вищої освіти основних положень сімейного права, фундаментальних інституцій, понять та засобів регулювання сімейних відносин між подружжям, батьками та дітьми, іншими членами сім'ї та родичами, набуття навичок застосування теоретичних знань в практичній діяльності.

Завданням дисципліни «Сімейне право України» відповідно до освітньо-професійної програми є підсилення таких компетентностей як:

Здатність працювати в команді.

Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).

Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

Повага до честі й гідності людини як найвищої соціальної цінності, розуміння їх правової природи.

Знання і розуміння міжнародних стандартів прав людини, положень Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод.

Здатність застосовувати знання завдань, принципів і доктрин національного права, а також змісту правових інститутів.

Здатність визначати належні та прийнятні для юридичного аналізу факти.

Здатність аналізувати правові проблеми, формувати та обґрунтовувати правові позиції.

Здатність до критичного та системного аналізу правових явищ і застосування набутих знань у професійній діяльності.

Здатність до логічного, критичного й системного аналізу документів, розуміння їх правового характеру і значення.

3. Результати навчання за дисципліною

Відповідно до освітньо-професійної програми, дисципліною «Сімейне право України» забезпечуються наступні програмні результати навчання:

Визначати вагомість та переконливість аргументів в оцінці заздалегідь не відомих умов та обставин.

Формулювати власні обґрунтовані судження на основі аналізу відомої проблеми.
Робити короткий висновок щодо окремих проблем з достатньою обґрунтованістю.
Самостійно визначати ті обставини, у з'ясуванні яких потрібна допомога, і діяти відповідно до отриманих рекомендацій.

Пояснювати характер певних подій та процесів з розумінням професійного та суспільного контекстів.

Працювати в групі, формуючи власний внесок у виконання завдань групи.

Демонструвати потрібні знання та розуміння сутності й змісту основних правових інститутів і норм фундаментальних галузей права.

Пояснювати природу та зміст основних правових явищ і процесів.

Застосовувати набуті знання в різних правових ситуаціях, виокремлювати юридично значущі факти й формувати обґрунтовані правові висновки.

Готувати проекти потрібних документів відповідно до правового висновку, зробленого в різних правових ситуаціях.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми, за результатами вивчення дисципліни «Сімейне право України» студенти отримують:

знання: сучасних теоретичних основ, фундаментальних положень сімейного права України; основних положень виникнення та припинення сімейних правовідносин, поняття та правову природу шлюбу, порядок його укладення та припинення, правовідносини батьків і дітей, засоби захисту сімейних прав та інтересів, порядок вирішення спорів; основного термінологічного апарату сімейного права України;

вміння: оперувати юридичними поняттями та категоріями в сімейному праві; застосовувати та тлумачити законодавство в сфері сімейних правовідносин, визначати коло сімейних правовідносин; ефективно орієнтуватися в нормативній базі, що регулює сімейні правовідносини, розрізняти джерела сімейного права;

4. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1.

Загальні положення сімейного права

Тема 1. Загальна характеристика сімейного права України.

Поняття та предмет сімейного права. Метод і принципи сімейного права та їхнє закріплення в чинному законодавстві. Система сімейного права. Джерела сімейного права. Сімейне право як наука, навчальна дисципліна та галузь законодавства.

Тема 2. Сімейні правовідносини

Поняття та види сімейних правовідносин. Зміст сімейних правовідносин. Суб'єкти сімейних правовідносин. Об'єкт сімейних правовідносин. Здійснення сімейних прав та виконання сімейних обов'язків. Допомога органів опіки та піклування у здійсненні сімейних прав та виконанні сімейних обов'язків. Способи захисту сімейних прав та інтересів.

Тема 3. Загальні положення про шлюб.

Поняття, умови та порядок укладення шлюбу. Поняття шлюбу. Шлюбний вік. Право на шлюб. Добровільність шлюбу. Одношлюбність. Особи, які не можуть перебувати у шлюбі. Значення державної реєстрації шлюбу. Заява про реєстрацію шлюбу. Час реєстрації шлюбу. Місце реєстрації шлюбу.

Тема 4. Особисті (немайнові) права та обов'язки подружжя.

Право на материнство. Право на батьківство. Розподіл обов'язків та спільне вирішення питань сім'ї. Права подружжя на свободу та особисту недоторканність. Обов'язок турбуватись про сім'ю.

Тема 5. Майнові права та обов'язки подружжя. Шлюбний договір.

Правовий режим роздільного майна подружжя. Правовий режим спільного майна подружжя. Договірний режим майна подружжя. Шлюбний договір. Права та обов'язки подружжя щодо утримання.

Тема 6. Припинення шлюбу

Підстави припинення шлюбу. Розірвання шлюбу. Визнання шлюбу фіктивним. Поняття режиму окремого проживання подружжя. Недійсність шлюбу.

Змістовий модуль 2.

Права та обов'язки батька, матері, дитини та інших членів сім'ї

Тема 7. Особисті немайнові права та обов'язки батьків та дітей.

Рівність прав батьків та дітей. Реєстрація народження дитини, визначення імені та прізвища. Права батьків щодо виховання дитини. Вирішення батьками питань щодо виховання дитини. Забезпечення права дитини на належне батьківське виховання. Підстави позбавлення батьківських прав. Правові наслідки позбавлення батьківських прав. Поновлення батьківських прав.

Тема 8. Майнові права та обов'язки батьків та дітей.

Роздільність майна батьків і дітей. Право власності дитини на майно, призначене для її розвитку, навчання та виховання. Право спільної сумісної власності батьків і дітей. Управління майном дитини. Використання доходу від майна дитини. Право власності на аліменти, одержані на дитину. Аліментні зобов'язання. Відповідальність за несплату аліментів.

Тема 9. Права та обов'язки інших членів сім'ї та родичів.

Права баби та діда, прабаби та прадіда на виховання внуків, правнуків. Права баби і діда щодо захисту внуків. Права братів та сестер на спілкування. Право мачухи, вітчима брати участь у вихованні пасинка, падчерки. Права та обов'язки особи, яка взяла у свою сім'ю дитину, щодо її виховання. Права інших членів сім'ї на захист дітей. Обов'язок по утриманню інших членів сім'ї та родичів. Аліментні зобов'язання інших членів сім'ї.

Тема 10. Опіка, піклування та усиновлення.

Встановлення опіки та піклування над дітьми. Права дитини, над якою встановлена опіка та піклування. Права та обов'язки опікунів та піклувальників. Припинення опіки та піклування над дітьми. Поняття усиновлення. Особи, які можуть бути усиновлювачами або мають переважне право на усиновлення. Процедура усиновлення за законодавством України. Недійсність та скасування усиновлення. Позбавлення усиновлювача батьківських прав.

Тема 11. Патронат. Прийомна сім'я. Дитячий будинок сімейного типу.

Договір про патронат. Згода дитини на проживання у сім'ї патронатного вихователя. Плата за виховання дитини. Обов'язки патронатного вихователя. Припинення договору про патронат. Прийомна сім'я. Прийомні батьки. Прийомні діти. Створення прийомної сім'ї. Дитячий будинок сімейного типу. Батьки-вихователі дитячого будинку сімейного типу. Вихованці дитячого будинку сімейного типу. Створення дитячого будинку сімейного типу.

Тема 12. Застосування сімейного законодавства України до іноземних осіб та осіб без громадянства.

Порядок укладення шлюбів громадян України з іноземними громадянами та іноземних громадян між собою в Україні. Порядок розірвання шлюбу громадян України з іноземними громадянами і шлюбів іноземних громадян між собою в Україні. Порядок усиновлення дітей іноземними громадянами. Порядок реєстрації актів громадянського стану громадян України, що проживають поза межами України.

5. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	усь ого	у тому числі					усь ого	у тому числі				
		л	п	лаб.	інд.	с. р.		л	п	лаб.	інд.	с. р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Змістовий модуль 1. Загальні положення сімейного права												
Тема 1. Загальна характеристика сімейного права України	10	2				8	11	-	-			11
Тема 2. Сімейні правовідносини	12	2	2			8	11	-	-			11
Тема 3. Загальні положення про шлюб	12	2	2			8	16	2	2			12
Тема 4. Особисті (немайнові) права та обов'язки подружжя	12	2	2			8	11		-			11
Тема 5. Майнові права та обов'язки подружжя. Шлюбний договір.	12	2	2			8	15	2	2			11
Тема 6. Припинення шлюбу.	12	2	2			8	11					11
<i>Разом за змістовим модулем 1</i>	70	12	10			48	75	4	4			67
Змістовий модуль 2. Права та обов'язки батька, матері, дитини та інших членів сім'ї												
Тема 1. Особисті немайнові права та обов'язки батьків та дітей.	13	2	2			9	12	-	-			12
Тема 2. Майнові права та обов'язки батьків та дітей.	13	2	2			9	15	2				13
Тема 3. Права та обов'язки інших членів сім'ї та родичів.	13	2				11	12	-	-			12
Тема 4. Опіка, піклування та усиновлення	14	2	2			10	12	-	-			12
Тема 5. Патронат. Приймна сім'я. Дитячий будинок сімейного типу.	14	2	2			10	12					12
Тема 6 Застосування сімейного законодавства України до	13	2	2			9	12					12

іноземних осіб та осіб без громадянства.												
<i>Разом за змістовим модулем 2</i>	80	12	10			58	75	2	-			73
Усього годин	150	24	20			106	150	6	4			140

6. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		Денна форма	Заочна форма
1.	Загальна характеристика сімейного права України	-	-
2.	Сімейні правовідносини.	2	-
3.	Загальні положення про шлюб.	2	2
4.	Особисті (немайнові) права та обов'язки подружжя.	2	-
5.	Майнові права та обов'язки подружжя. Шлюбний договір.	2	2
6.	Припинення шлюбу.	2	-
7.	Особисті немайнові права та обов'язки батьків та дітей.	2	-
8.	Майнові права та обов'язки батьків та дітей.	2	-
9.	Права та обов'язки інших членів сім'ї та родичів.		-
10.	Опіка піклування та усиновлення	2	-
11.	Патронат. Приймочна сім'я. Дитячий будинок сімейного типу.	2	-
12	Застосування сімейного законодавства України до іноземних осіб та осіб без громадянства	2	-
	Разом	20	4

7. Самостійна робота

Самостійна робота – це форма організації освітнього процесу, при якій заплановані завдання виконуються здобувачем вищої освіти під методичним керівництвом викладача, але без його безпосередньої участі. Самостійна робота є основним засобом засвоєння навчального матеріалу в час, вільний від обов'язкових навчальних занять. Застосування методу flip learning сприяє формуванню самостійності при засвоєнні нового матеріалу, тоді як час аудиторної роботи може бути використаним на виконання практичних завдань, вправ, індивідуальних консультацій тощо.

Метою самостійної роботи є системне і послідовне засвоєння в повному обсязі навчальної програми та формування у здобувачів вищої освіти самостійності у здобутті і поглибленні знань як риси характеру, що сприятиме підвищенню конкурентоспроможності майбутніх фахівців на світовому ринку праці.

Самостійна робота здобувачів вищої освіти за наведеними темами полягає у

- самостійному опрацюванні додаткової літератури, наукових статей, додатково до лекційного матеріалу.
- самостійна робота під час аудиторних занять;
- робота над конспектами лекцій, підготовка до практичних робіт;
- вивчення навчального матеріалу за підручниками, навчальними посібниками, методичними вказівками, опрацювання матеріалу за першоджерелами, науковою і спеціальною літературою;
- робота із матеріалами дистанційного курсу, розміщеного у ІОС Moodle;
- робота з бібліотечними фондами та дистанційними джерелами з метою пошуку необхідної інформації.

№ з/п	Зміст навчального матеріалу	Кількість годин	
		Денна форма	Заочна форма
1.	Загальна характеристика сімейного права України	8	11
2.	Сімейні правовідносини.	8	11
3.	Загальні положення про шлюб.	8	12
4.	Особисті (немайнові) права та обов'язки подружжя.	8	11
5.	Майнові права та обов'язки подружжя. Шлюбний договір.	8	11
6.	Припинення шлюбу.	8	11
7.	Особисті немайнові права та обов'язки батьків та дітей.	9	12
8.	Майнові права та обов'язки батьків та дітей.	10	13
9.	Права та обов'язки інших членів сім'ї та родичів.	10	12
10.	Опіка, піклування та усиновлення	10	12
11.	Патронат. Прийомна сім'я. Дитячий будинок сімейного типу.	10	12
12.	Застосування сімейного законодавства України до іноземних осіб та осіб без громадянства	9	12
	Разом	106	140

8. Індивідуальні завдання

Індивідуальне навчально-дослідне завдання передбачає проведення досліджень, конспекти наукових статей за темами змістових модулів, створення презентації (буклету, брошури, іншої творчої візуалізації) або написання реферату (есе) на одну із погоджених з викладачем або з запропонованих тем.

Обсяг реферату складає 12-15 сторінок, (шрифт Times New Roman, кегль 14, вирівнювання по лівому краю 3, по правому 2, полуторний інтервал) та повинен мати таку структуру:

- титульна сторінка;
- план;
- короткий вступ;
- виклад основного змісту теми;
- висновки;

- список використаної літератури (8– 10 джерел, поданої в алфавітному порядку за прізвищем автора, з наведенням назви праці (статті), видавництва, року видання та загальної кількості сторінок із кожного літературного джерела)

- додатки (за наявності)

Підготовлений реферат захищається на семінарському занятті.

Презентація виконується за допомогою програми Microsoft Office PowerPoint (або інших програм в тому числі Microsoft Office), и повинна складатися не менше, ніж з 15 слайдів (для буклетів, брошур, інших візуалізацій об'єм може бути змінено). Для різних видів об'єктів рекомендуються різні розміри шрифту. Для виділення заголовка, ключових слів можна використовувати напівжирний або підкреслений шрифт. Для оформлення другорядної інформації та коментарів – курсив.

Для гарного сприйняття презентації з будь-якої відстані в залі, текст краще набирати шрифтом Arial, Calibri, Tahoma, Times New Roman або Verdana.

Рекомендована тематика для письмової доповіді (есе), реферату, презентації, іншої візуалізації:

1. Поняття та зміст сімейних правовідносин.
2. Правові наслідки визначення шлюбу недійсним.
3. Момент припинення шлюбу в разі його розірвання та реєстрація розірвання шлюбу.
4. Законний правовий режим майна подружжя.

5. Правовий режим майна подружжя за шлюбним договором.
6. Спеціальні підстави для стягнення аліментів на утримання одного з подружжя.
7. Право на утримання жінки чи чоловіка, які не перебувають у шлюбі між собою.
8. Позбавлення одного з подружжя права на утримання.
9. Припинення права одного з подружжя на утримання.
10. Договір подружжя про надання утримання.
11. Визнання батьківства за рішенням суду.
12. Встановлення факту народження дитини.
13. Визнання материнства за рішенням суду.
14. Порядок визначення прізвища, імені, по батькові та реєстрація громадянства дітей.
15. Порядок визначення місця проживання дитини.
16. Припинення права на аліменти.
17. Відповідальність за прострочення сплати аліментів.
18. Обов'язок повнолітніх дочки, сина утримувати батьків.
19. Таємниця усиновлення. Правові наслідки усиновлення.
20. Недійсність усиновлення.
21. Завдання Сімейного кодексу України.
22. Загальні засади регулювання сімейних відносин.
23. Участь органу опіки та піклування у захисті сімейних прав та інтересів.
24. Поняття права власності подружжя.
25. Управління майном дитини.
26. Аліментні обов'язки фактичних вихователів і вихованців.
27. Особливості усиновлення за участю іноземців та осіб без громадянства.
28. Судова практика у справах щодо захисту прав дитини в Україні.
29. Роль шлюбного договору у врегулюванні сімейних правовідносин.
30. Інститут патронату над дітьми.

9. Методи навчання

Лекція, розповідь, пояснення, бесіда, візуалізація (в тому числі за допомогою презентацій Power Point), навчальні дискусії, дослідження випадків (case studies), симуляції\юридичне моделювання створення ситуації пізнавальної новизни. створення ситуацій зацікавленості (метод цікавих аналогій тощо), сучасні інформаційні технології, проблемний виклад матеріалу, інтерактивні та інноваційні методи, технічні засоби навчання.

10. Методи контролю

Навчальні досягнення здобувачів вищої освіти із дисципліни «Сімейне право України» оцінюються за допомогою усного, фронтального та індивідуального опитування, (поточний контроль) під час семінарських занять; тестування, письмові роботи, оцінка за роботу над темами, винесеними для самостійного опрацювання, підготовка ІНДЗ (рефератів, есе, презентацій та повідомлень за запропонованими або погодженими темами) і підсумковий контроль.

Поточний контроль здійснюється при проведенні семінарських (практичних), перевірки виконання завдань та має на меті перевірку рівня засвоєння здобувачем вищої освіти навчального матеріалу навчальної дисципліни.

Підсумковий контроль за дисципліною «Сімейне право України» передбачено у формі екзамену. Екзамен проводиться в усній формі. За своєю формою екзаменаційна робота з даної дисципліни представляє собою відповіді здобувача на три відкриті запитання з переліку запитань до екзамену. Семестровий екзамен оцінюється до 25 балів.

11. Критерії оцінювання результатів навчання

Реферати, доповіді, індивідуальні дослідження та есе, які виконує студент за визначеною тематикою, обговорюються та захищаються на практичних (семінарських) заняттях. Кількість балів за роботу з теоретичним матеріалом, на практичних заняттях, під

час виконання самостійної роботи залежить від повноти та своєчасності виконання навчальних завдань, якості виконання навчальних завдань, творчого підходу у виконанні завдань, ініціативності у навчальній діяльності. За дисципліною «Сімейне право України» передбачене 5-ти бальна шкала оцінювання за темами, 15-ти бальна шкала оцінювання за виконання ІНДЗ та 25-ти бальна шкала - за підсумковий контроль.

«5 балів» – вичерпна й глибока відповідь на питання семінарського (практичного) заняття. Здобувач вищої освіти виявив всебічне, систематичне й глибоке знання матеріалу, опрацював основну та додаткову літературу з теми, рекомендовану планом. Доповідає активно й упевнено, не прив'язаний до конспекту. Відповідь вирізняється багатством і точністю використаних термінів. Матеріал викладається послідовно й логічно. Після завершення доповіді відповідає на всі запитання викладача або одногрупників (не більше 3-х питань).

«4 бали» – здобувач вищої освіти виявляє достатньо повне знання матеріалу, не припускається у відповіді суттєвих неточностей, засвоїв основну літературу, рекомендовану викладачем у плані семінарського (практичного) заняття. Дає відповіді на запитання викладача та одногрупників. Часто звертається до конспекту.

«3 бали» – здобувач вищої освіти виявляє знання матеріалу в обсязі, достатньому для подальшого навчання й роботи за спеціальністю. Доповідач прикутий до конспекту, припускається помилок. Матеріал частково розкриває проблему. Студент відповідає на поставлені запитання з помилками, однак спроможний зі сторонньою допомогою виправити їх.

«2 бали» – здобувач вищої освіти відповідає, читаючи з конспекту (ксерокопії), без допомоги якого матеріалом володіє недостатньо, допускає принципові помилки. Матеріал не розкриває проблему. Студент відповідає на поставлені запитання тільки зі сторонньою допомогою.

«1 бал» – здобувач вищої освіти читає з конспекту. На запитання викладача та одногрупників відповісти не може. Також за невідповідність до заняття.

Тема зараховується лише у випадку набрання мінімально 3 балів.

Підготовка ІНДЗ (у будь-якій з запропонованих форм) за умови, що завдання відповідає вимогам щодо його змісту, обсягу та оформлення (наявність обґрунтованого змістом плану роботи, посилання по тексту, номери сторінок, список літератури, актуальність інформації, тощо) може бути оцінене до 15 балів.

Підсумковий контроль передбачає проведення екзамену в усній формі з питань, що розглядалися у відповідних темах курсу, максимальна оцінка складає 25 балів.

Відповідно, максимальна кількість набраних балів за результатами вивчення дисципліни складає 100 балів

12. Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти

МОДУЛЬ 1												ІНДЗ	Підсумковий контроль	Сума
Змістовий модуль 1						Змістовий модуль 2								
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	T11	T12	15	25	100
5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5			

T 1, T 2 ... T 9 – теми змістових модулів.

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка в ЄКТС	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсової роботи, практики	для заліку
90–100	A	відмінно	зараховано
82–89	B	добре	
75–81	C		
69–74	D	задовільно	
60–68	E		
35–59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
1–34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

13. Рекомендована література

Основна:

- Білик О.О. Інститут окремого проживання подружжя в сімейному праві: порівняльно-правовий аспект [Текст]: монографія / О.О.Білик. Київ.: Знання України, 2017. 259 с. <https://scholar.google.com.ua/citations?user=PqDzguwAAAAJ&hl=uk>
- Гузь Л. Є., Гузь А. В. Судово-практичний коментар до Сімейного кодексу України. Навчальний посібник. Х.: Видавничий будинок «ФАКТОР», 2011. 576 с.
- Дякович М. М. Сімейне право України: Навчальний посібник. 2-ге вид., виправл. і доп. К.: Правова єдність, 2012. 551 с.
- Лепех С. М. Сімейне право України: Навч. посібник. Львів: Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2010. 318 с.
- Науково-практичний коментар Сімейного кодексу України. Станом на 3 квітня 2018 року / За заг. ред. Журавльова Д.В. К.: «Видавничий дім «Професіонал», 2018. 520 с.
- Ромовська З. В. Сімейний кодекс України: Науково-практичний коментар. К.: Правова єдність. 2009. 428 с.
- Семейное право: Учебник для студентов вузов / под ред. П. В. Алексия, И. В. Петрова, А. Н. Кузбагарова. 4-е изд., перераб. и доп. М.: ЮНИТИ ДАНА: Закон и право. 2009. 335 с.

8. Сімейне право України: підручник / за ред. Апопій І.А. К.: Центр учбової літератури, 2011. 359 с.
9. Сімейне право України: підручник / за ред. А. О. Дутко. Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2018. 480 с.
10. Сімейне право України: Підручник / С.Б. Булеца, В.В. Заборовський, В.Г. Фазикош та ін. ; за ред. С.Б. Булеци, В.Г. Фазикоша. К. : Знання, 2015. 375 с. (Вища освіта XXI століття).
11. Сімейне право України: навч. посіб./ МОН України, Уманський держ. пед. у-т імені Павла Тичини, Каф. соц і правових дисциплін ; уклад.: Пархета В.І. Умань : Візаві, 2021. 191с.
12. Сімейне право України: Підручник/ Дзера О.В. К.: Юрінком Інтер, 2019. 520 с.
13. Сімейне право України: підручник / за заг. ред. В. І. Борисової. К.: Юрінком Інтер, 2011. 260 с.
14. Сімейне право України: підручник / за заг. ред. В. І. Борисової. К.: Юрінком Інтер, 2009. 287 с.
15. Сімейне право України: підручник/ Мироненко В.П. К.: Правова єдність, 2008. 477 с.
16. Сімейне право України. Для підготовки до іспитів: підручник. Тетарчук І.В. , Дяків Т.Є. К.: Центр навчальної літератури. 2017. 174 с.

Допоміжна:

1. Войтенко. Т.В. Визнання шлюбу недійсним в судовому порядку та застосування правових наслідків його недійсності : монографія / Т. В. Войтенко; НДІ публ. права. Київ : [МП Леся], 2016. 231 с. URL: <http://surl.li/bhuqf>
2. Гриняк О. Б. Право спільної власності подружжя на житло за законодавством України: монографія. О. Б. Гриняк. К.: НДІ приватного права і підприємництва НАПрН України, 2017. 220 с.
3. Договори у сімейному праві України [Текст]: монографія / О. В. Розгон. К. : Ін Юре, 2018. 301с.
4. Журило С.С. Правові наслідки усиновлення дітей-громадян України іноземними громадянами. Порівняльно-аналітичне право. 2014. № 5. С.82–85.
5. Зілковська Л.М. Припинення усиновлення: теорія і практика правозастосування. Наука і правоохоронна. 2016. № 1(31). С. 296–301.
6. Логвінова М.В. Вимоги щодо осіб, які можуть бути патронатними вихователями: питання до законодавчого підходу. Університетські наукові записки. 2016. № 58. С. 69–78.
7. Ольховик Л. А. Особисті немайнові права дитини за цивільним законодавством України: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук: спец. 12.00.03 «Цивільне право і цивільний процес; сімейне право; міжнародне приватне право» / Л. А. Ольховик. Харків, 2006. 22 с.
8. Самілик Л. О. Охорона і захист дитини в умовах сучасного сімейного права. Л. О. Самілик. Карпатський правничий часопис. 2016. № 12. С. 52–59.
9. Чурпіта Г.В. Захист сімейних прав та інтересів у порядку непозовного цивільного судочинства: монографія. К., 2016. 434 с.
10. Явор. О. А. Юридичні факти в сімейному праві України: усталені підходи і новітні тенденції : монографія / О. А. Явор. Х. : Право, 2016. 352 с. URL: <https://scholar.google.com.ua/citations?user=qqkdAxQAAAAJ&hl=ru>

Нормативна база:

1. Конституція України від 28.06.96 // Відомості Верховної Ради України. 1996. № 30. Ст. 141.
2. Декларація прав дитини: Резолюція Генеральної Асамблеї ООН від 20 листопада 1959 р. № 1386 (XIV). URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995384>.

3. Декларація про загальні засади державної політики України стосовно сім'ї та жінок: Ухв. Постановою Верховної Ради України від 5 березня 1999 р. № 475-XIV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/475-14#Text>

4. Сімейний кодекс України : Закон України від 10 січня 2002р. № 2947-III // Офіційний вісник України. 2002. № 7. Ст. 273

5. Цивільний кодекс України від 16 січня 2003 р. № 435-IV. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/go/435-15>

6. Про державну допомогу сім'ям з дітьми: Закон України від 21 листопада 1992 р. № 2811-XII. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2811-12>

7. Закону України «Про забезпечення організаційно-правових умов соціального захисту дітей-сиріт та дітей позбавлених батьківського піклування» від 13.01.2005 р. URL: www.rada.gov.ua

8. Закон України «Про охорону дитинства» від 26.04.01 // Відомості Верховної Ради України. 2001. № 30. Ст. 142.

9. Конвенція про права дитини від 20.11.89 (ратифікована Постановою Верховної Ради України № 782–12 від 27.02.91). URL: www.rada.gov.ua

10. Положення про наставництво, затверджене постановою Кабінету Міністрів України 4 липня 2017 р. № 465.

11. Положення про прийомну сім'ю, затверджене Постановою Кабінету Міністрів України від 26.04.02 № 565. URL: www.rada.gov.ua

12. Постанова Кабінету Міністрів України від 26.04.02 № 564 «Про затвердження Положення про дитячий будинок сімейного типу». URL: www.rada.gov.ua

13. Про затвердження Порядку провадження діяльності з усиновлення та здійснення нагляду за дотриманням прав усиновлених дітей : постанова Кабінету Міністрів України від 8 жовтня 2008 р. № 905. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/905-2008-%D0%BF>

14. Правила опіки та піклування Наказ Державного комітету України у справах сім'ї та молоді, Міністерства освіти України, Міністерства охорони здоров'я України, Міністерства праці та соціальної політики України 26.05.99 N 34/166/131/88.

14. Інформаційні ресурси

1. <http://www.rada.gov.ua> – Верховна Рада України
2. <http://www.kmu.gov.ua> – Кабінет Міністрів України
3. <http://mvs.gov.ua> – Міністерство внутрішніх справ України
4. <https://mon.gov.ua/ua> – Міністерство освіти і науки
5. <https://www.msp.gov.ua/> – Міністерство соціальної політики
6. <http://www.minjust.gov.ua> – Міністерство юстиції України
7. <http://www.scourt.gov.ua> – Верховний суд України
8. <http://sc.gov.ua/> – Вищий спеціалізований суд у цивільних та кримінальних справах України
9. Національна бібліотека України ім. В.І. Вернадського. URL: nbuv.gov.ua
10. Кіровоградська обласна універсальна наукова бібліотека імені Д.І. Чижевського. URL: <http://library.kr.ua/>